

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ **Постапокалиптични обрасци у
англоамеричкој књижевности и популарној култури**, КАНДИДАТА **Кристијана Векоња**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано комисију
18. октобар 2021. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2006), Филолошки факултет у Београду;

др Александра Јовановић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2016), Филолошки факултет у Београду;

др Тијана Парезановић, ванредни професор за ужу научну област Англистика (2019), Факултет за стране језике Алфа универзитета у Београду.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Кристијан Векоњ
2. Датум рођења, општина, република:

28. новембар 1979, Сомбор, Србија
3. Наслов мастер рада:

“Мотив повратка у драмама Повратак (The Homcoming) Харолда Пинтера и Копенхаген (Copenhagen) Мајкла Фрејна”
4. Датум и место одбране мастер рада:

14. 09. 2012, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
5. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Постапокалиптични обрасци у англоамеричкој књижевности и популарној култури

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Кристијана Векоња обухвата 170 штампаних страна. Дисертација је подељена на двадесет поглавља, и садржи све прописане формалне елементе. На крају рада, приложена је опсежна и педантно сачињена библиографија (198-205).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кандидат Кристијан Векоњ подухватио се велике и актуелна теме (пост)апокалипсе и њених образаца у америчкој књижевности и популарној култури. Так опсежан и изазован посао, рецимо то одмах, обавио је изузетно успешно, с истинском посвећеношћу и прецизном усредсређеношћу на одабрану тему.

Апокалипса, истиче кандидат у уводним разматрањима, јесте термин библијског порекла, али није искључиво део религијског канона. Психологија проучава фобију од краја света, филозофија егзистенцијалистички испитује људскост под пресијом катаклизми, социологија истражује табуе који се сламају и поново успостављају у катастрофалним животним условима, па тако ни уметност није остала по страни. Овај мотив се показао као инспиративан и међу сликарима и вајарима (Микеланђело, Дирер, Бош), као и у поезији (Фрост, Елиот, Јејтс), али и у прози. У почетку је овај мотив био везан искључиво за религиозну прозу или за фантастику/популарну/жанровску књижевност. Међутим како су смене векова и нове катаклизме наилазиле, и понеки аутори дела актуелне „високе“ књижевности су се позабавили овом тематиком (Макарти, Атвуд, Вонегат), као и понеки писци драма (Едвард Бонд).

Оно што, такође, није могло да избегне уплив овог мотива јесте популарна култура. Популарна култура пружа масовност – она лакше допире до најшире публике и путем својих тековина покушава да пошаље поруку својих аутора. Данас нема сегмената људског живота у које се популарна култура није увукла, тако да је скоро немогуће анализирати и разматрати мотив постапокалипсе на крају XX и почетку XXI века без анализирања онога шта је у том домену понудила и популарна култура.

Популарна књижевност, аргументовано истиче кандидат, обилује апокалиптичним и постапокалиптичним делима (поменимо само ауторе попут Стивена Кинга, Ричарда Метисона,

Урсуле ЛеГвин, Филипа К. Дика, али и тренутно актуелне писце попут Џејмса Дашнера, Макса Брукса, Цин Дупро, Сузан Колинс, Стефани Мејер или Емили Сент Џон Мандел). Ова тематика више није резервисана само за старије читаоце, већ је пронашла свој простор и у популарној књижевности за омладину („Лавиринт“, „Игре глади“, „Домаћин“) али и књижевности за децу („Није смак света“).

Слично томе, указује аутор дисертације, од Боба Дилана и Ленарда Коена па све до савремених група и извођача попут “R.E.M.”, “The Smashing Pumpkins”, “Radiohead”, популарна музика као да је преокупирана мотивима (пост)апокалипсе. Поред инспирација које добијају из Библије и природних и људских катастрофа, ауторе инспиришу и књижевна дела са мотивима (пост)апокалипсе.

Седма уметност, такође, обилује сценама (пост)апокалипсе. Било да је сценарио заснован на неком раније написаном књижевном делу (као „Пут“ Кормака Макартија) или је настао на основу нечије оригиналне идеје („Терминатор“, „12 мајмуна“, „Побеснели Макс“, „Матрикс“) или на основу прича из Библије („Ноје“), филмски екран пружа одличне могућности да се визија краја и онога што следи након тога маштовито прикажу, а гледаоци нађу усред целог драматичног догађаја и заједно са ликовима преживе могућу катаклизму.

И мали екрани обилују (пост)апокалиптичним сценама. Поред нових експлоатација већ екранизованих сценарија („Терминатор – Хронике Саре Конор“, „12 мајмуна“) или екранизација стрипова („Окружен мртвима“) и романа („Упориште“), појављују се и оригиналне серије које даље разрађују овај непресушни извор људског страха („Дерико“, „Небо пада“). Велик број ових серија постао је бренд за себе и самим тим део популарне културе своје ере.

Аутори стрипова и графичких новела су такође издвојили овај мотив као подстицајан и плодан. Постоје графичке верзије постојећих библијских прича („Ноје“), постојећих књижевних дела („Упориште“), али и оне које су касније изазвале много пажње путем трансформације у ТВ серију („Окружен мртвима“). Цртежи у овим стриповима и графичким новелама могу се посматрати и као уметничка дела која говоре сама за себе, чак и без текста аутора. Осим оваквог вида уметности, постоје и различити примери савремене ликовне уметности која се бави приказивањем апокалиптичних и постапокалиптичних сцена (Гери Цуд, Крис Кукси, Мери Матингли,...).

Од Библије, па све до зомби постапокалипсе у серији/стрипу „Окружен мртвима“, постоје узајамне везе и узајамни утицаји који се огледају у начину на који се приказује постапокалипса. Циљ ове дисертације огледао се у анализирању књижевних и популарних текстова како би се дошло до обрасца којег прате скоро сви ти текстови. Анализирајући, прво, различите изазиваче (ослањајући се на поделу коју је Рејмонд Вилијамс установио за класификацију утопије и дистопије: 1 – рај/пакао, 2 – изазвани променом у природи, 3 – изазвани од стране човека, 4 – изазвани неким технолошким открићем) апокалипса би могла да се подели на ону изазвану Божјим гневом (након чега постоје два вида постапокалипсе – рај и пакао, и прелазни облик - чистиште), ону коју је изазвала нека природна сила, људски изазвану апокалипсу (укључујући и ону изазвану технолошким открићем) и

ванземаљску апокалипсу. Оно што следи након ових различитих типова апокалипси јесте огромна промена у животу и начину размишљања људи, која би могла да се сведе на универзални образац постапокалипсе који подразумева егзистенцијалистичке проблеме, стварање новог друштвеног поретка, питање добра и зла, питања ескапизма, религије, покушавања повратка у „нормалну“ свакодневицу, питање поседовања (роба), друштвених вредности, табуа, колонизовања, еколошких проблема. У анализираним делима (било књижевним или делима популарне културе), примећује Кристијан Векоњ, постоји нешто заједничко, и то делује попут утабане стазе којом аутори, који користе мотив постапокалипсе, сигурно кроче. Одступања се налазе у самом пореклу апокалипсе (у ономе шта ју је изазвало), у томе што неки аутори заобилазе одређене делове обрасца, или у крајњем ставу аутора – да ли људска врста и након пружене нове шансе заслужује да преживи или не.

У закључном делу рада целовито су, компетентно и аргументовано, изложени резултати обављеног истраживања.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Ана Ситарика, (Не)слободан појединац у свету вербалног насиља – друштвени контекст „комедија претње“ Харолда Пинтера, Језик, књижевност, контекст, Филозофски факултет, Ниш, 2020, 529–543, УДК 821.111.09-2 Пинтер Х, ISBN 978-86-7379-526-3. М14
2. Ана Ситарика, Џејмс Бонд: Како је шкотски тајни агент заволео виски америчког бренда Џек Данијелс, Бренднови јела и пића: књижевност, језик, уметност и култура, Ур. Д. Бошковић, М. Ковачевић, Н. Бубања, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2020, 109–118. ISBN 978-86-80796-61-1. М14.
3. Ана Ситарика, Крај је безгласан? Драма Штићеник хоће да буде тотор Петера Хандкеа, Doomsday III Плач, Ур. Марија Лојаница, Драган Бошковић, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2020, 135–146, ISBN 978-86-80796-65-9. М14.
4. Ана Ситарика, „Мој кутак“: Драма Соба Харолда Пинтера, Тако мале ствари: интимно у књижевности и култури, Ур. Драган Бошковић, Часлав Николић, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2020, 153–160. ISBN 978-86-80796-63-5. М14.
5. Ана Ситарика, Из уточишта собе до собе као гроба: драме Соба, Рођендан и Лифт за кухињу Харолда Пинтера, Гробља: књижевно-културна материјализација смрти, Ур. Драган Бошковић, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2019, 279–288. ISBN 978-86-80796-49-9. М14.
6. Ана Ситарика, Миљан Д. Миљковић, Символика бебе у драми Пепео пепелу Харолда Пинтера, Бебе, књ. 2, Ур. Драган Бошковић; Часлав Николић, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2019, 477–488. ISBN 978-86-80796-42-0. М14.
7. Ана Ситарика, Гинис пиво као књижевно-културолошки знак у драмама Рођендан и Настојник Харолда Пинтера, Бренднови у књижевности, култури и уметности, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2018, 299–312. ISBN 978-86-80796-29-1. М14.
8. Ана Ситарика, Функција карневала у делима Маска М. Црњанског и Велики Гетсби Ф. С. Фицџералда, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књ. 65, свеска 3, Нови Сад, 2017, 921–940, ISSN 0543-1220. М24
9. Ана Ситарика, Вербално насиље у драми Каспар Петера Хандкеа, Наслеђе, бр. 46, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 303–316, ISSN 1820-1768. М24
10. Ana Sitarica, Verbal Violence in Overtly Political Plays by Harold Pinter, Belgrade: English

Language & Literature Studies, Volume 2, Београд, 2020, 89–106, УДК 821.111-2.09 Pinter Н. ISBN 978-86-6153-635-9. М52

11. Миљан Д. Миљковић, Ана Ситарича, Употреба и утицај англицизама на српски језик на узорку дневне штампе у периоду 1. 11. 2017 – 1. 2. 2018, Иновативни приступ васпитању и образовању: стање, дилеме и перспективе, Зборник Учитељског факултета Призрен - Лепосавић, Лепосавић, 2019, 89–98, ISBN 978-86-84143-51-0. М52
12. Миљан Д. Миљковић, Ана Ситарича, Друштво знања, Зборник радова Учитељског факултета у Призрену - Лепосавић, књ. 10, Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, 2016, 283–294. М52
13. Ana Sitarica, Miljan Miljkovic, Epistemic Modality in Political Discourse, Research Result. Social Studies and Humanities, Belgorod State National Research University, Vol 3, Issue 1, 2017, 75–79, ISSN 2408-932X. М51

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У докторској дисертацији Кристијана Векоња указано је, најпре, на висок ступањ присутности мотива постапокалипсе у књижевности и популарној култури, а нарочито у временима када људску егзистенцију угрожавају ратне или природне катастрофе. Иако се корени постапокалипсе налази у религији, овај мотив је одавно и увелико превазишао религијски канон. Велик број термина који се користе за исказивање и описивање смака света, као и велик број израза који описују уништење, набоду на закључак да је овај проблем вечно актуелан. Исто тако, велике катастрофе које су задесиле човечанство показују како људски род тежи ка вечитом понављању истих или сличних образаца понашања. Применом упоредно-аналитичких метода, у дисертацији је у потпуности остварен постављени задатак откривања и анализе схеме елемената/образаца који су заједнички постапокалиптичним делима. Показано је и како ти обрасци одражавају проблеме са којима се човечанство сусретало у различитим катастрофама. Дела која се баве постапокалипсом, закључује кандидат рефлектују апокалиптичну стварност кроз коју је човечанство прошло, али покушавају и да пруже одговор на питање да ли човек може да превазиђе све – па чак и судњи дан.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:

Прецизном и детаљном анализом одабраних дела и темељним теоријским промишљањем питања (пост)апокалипсе, кандидат је дошао до читавог низа вредних увида и закључака. Те је закључке у својој докторској дисертацији изложио прегледним и јасним научним стилем, који употпуњује позитиван утисак о овом научном делу.

X ПРЕДЛОГ:

На основу свега изложеног, сматрамо да је **Кристијан Векоњ** обрадом теме под насловом **Постапокалиптични обрасци у англоамеричкој књижевности и популарној култури** сачинио вредно научно дело, од несумњивог значаја за српску науку о књижевности. Због тога предлагемо наставно-научном већу Филолошког факултета да ову докторску дисертацију прихвати, а кандидату одобри приступ усменој одбрани рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Зоран Пауновић

др Александра Јовановић

др Тијана Парезановић